

— Λυποῦμαι, ἀλλὰ πρέπει νὰ φύγω· ὁ ἀγωγ-
γιότης φωνάζει πῶς ἀοργήσαμε.

— Τότε ἄμα ξανάρθετε μοῦ χρωστᾶτε τὴν
ἐπίσκεψιν, νὰ μὴν τὸ ξεχάσετε.

— Ποιὸς ξέρει ἂν θὰ ξανάρθω ποτέ;..

— Δὲν λέω κ' ἐγὼ τόρα γλήγορα. Τί θὰ
ζηλέψετε ἐδῶ 'ς τὸ ἔρημο βουνό μας; 'Αλλὰ
ὕστερα ἀπὸ καιρὸ, ἀπὸ χρόνι... 'Ισως θὰ ζῶ
ἀκόμη ὡς τότε, προσέθηκε θλιβερῶς.

— Μὰ τάχα γιατί νὰ μένετε πάντα ἐδῶ
κλεισμένη; δὲν 'μπορούσατε νὰ βγῆτε 'λίγο ἀπ'
αὐτῇ τῇ φυλακῇ;

— 'Όταν ἦρθεν ἡ βασιλίσσα 'ς τὸ μοναστήρι
ἤμουν δεκαεξί ἐτῶν τότε καὶ μοῦκαμε τόσα
γιὰ νὰ μὲ πάρῃ 'ς τὴν 'Αθήναι νὰ μὲ βάλῃ 'ς τὸ
σχολεῖο, καὶ 'σάν θέλω νὰ ξαναγυρίσω πάλιν 'ς τὸ
μοναστήρι. 'Εγὼ ἄρχισα νὰ κλαίω... Δὲν 'μπορῶ
νὰ ζήσω 'ς τὸν κόσμον, τὸν τρομάζω, τὸν φοβοῦ-
μαι. Θαρρῶ πῶς ἂν 'πήγαινα 'ς ἐ πόλιν τῇ δεύ-
τερῃ 'μέρᾳ θὰ 'πέθαινα.

Οὕτως ὁμιλοῦσα μὲ συνώδευσε μέχρι τῆς πύ-
λης τοῦ μοναστηρίου. Μοι ἔτεινε τέλος τὴν
χεῖρα εἰς ἀποχαιρετισμὸν—ἀλλ' ἐγὼ ἔφερ' αὐτὴν
εἰς τὰ χεῖλη καὶ ἡσπᾶσθην εὐλαβῶς τοὺς μι-
κροὺς τῆς δακτύλους. Μὴ δὲν ἦτο ἀγία ἡ κόρη
ἐκείνη;

Μόλις ἀνῆλθον ἐπὶ τοῦ ἡμιόνου κ' εὐθὺς ἐ-
κείνος ἐκινήθη βήματι γοργῷ. Πρὶν ὅμως παρα-
κάμψω τὴν ὁδὸν ἔστρεψα τελευταῖον τὴν κεφα-
λὴν πρὸς τὴν πύλιν τοῦ μοναστηρίου.

'Η Μελένη ἦτο ἀκόμη ἐκεῖ.

Τὴν πρωῒαν τῆς ἐπιούσης ἤμην ἐπὶ τῆς πρύ-
μνης τοῦ ἀποπλέοντος ἀτμοπλοίου. Οἱ πλεῖστοι
τῶν ἐπιβατῶν προσέβλεπον ἐκείθεν τελευταῖον
ἤδη τὸ κωδωνοστάσιον τῆς Εὐαγγελιστρίας καὶ
ἐσταυροκοποῦντο ἰκετεύοντες τὴν Παναγίαν νὰ
καθησυχάσῃ τὰ κύματα ἵνα ταξειδεύσωμεν κα-
λῶς. 'Ως ἐὰν δ' εἰσηκούσθην αἱ δεήσεις αὐ-
ταί, τὸ Αἰγαῖον ἠπλοῦτο ἡρεμον, καὶ τὸ ἀ-
τμόπλοιον ὠλίσθαινε γοργῶς ἐπὶ τῶν γλαυκῶν
υδάτων.

Καὶ μετὰ δύο ὥρας ἡ Τήνος δὲν ἐφαίνετο
πλέον!..

22 'Απριλίου 1883.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

Εὐρέθη ἐσχάτως ἐν Ober Lausitz ἐπὶ τῶν με-
θοριῶν τῆς Σαξωνίας καὶ Σιλεσίας τεμάχιον
χρυσοῦ ἁξίας 2,500 φράγκων, ἐφ' οὗ ὑπάρχουσιν
ἐγγεγλυμμέναι μορφᾷ μυθολογικαὶ κατὰ τὸν
τύπον τῶν παναρχαίων ἐλληνικῶν σχεδίων.

'Η ἐπομένη ζωηροτάτη περιγραφή τῆς 'Ολλανδίας
ἀπεσπᾶσθαι ἐκ τοῦ περὶ τῆς χώρας ταύτης συγγράμμα-
τος τοῦ διασήμευ ἰταλοῦ συγγραφέως 'Εδμόνδου δὲ 'Α-
μίκις, ἐξ οὗ καὶ ἄλλα καλλίστα κεφάλαια ἐδημοσιεύ-
θησαν ἄλλοτε ἐν τῇ "Εστίᾳ". Σ. τ. Δ.

Η ΟΛΛΑΝΔΙΑ

'Ο παρατηρῶν τὸ πρῶτον μέγαν χάρτην τῆς
'Ολλανδίας ἀπορεῖ πῶς χώρα οὕτω πεπλα-
σμένη δύναται νὰ ὑπάρχῃ. Κατὰ πρῶτην δὲ
ὄψιν δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ ἂν εἶνε μᾶλ-
λον γῆ ἢ μᾶλλον ὕδωρ, ἂν ἡ 'Ολλανδία ἀνῆκει
μᾶλλον εἰς τὴν ἡπειρον ἢ εἰς τὴν θάλασσαν.
Βλέπων τὰς ἀκτὰς ἐκεῖνας, τὰς ἀνεωγμένους καὶ
χθαμαλὰς, τοὺς βαθεῖς ἐκεῖνους κόλπους, τοὺς
μεγάλους ἐκεῖνους ποταμοὺς οἵτινες χάσαντες
τὴν ὕψιν ποταμῶν φαίνονται φέροντες εἰς τὴν
θάλασσαν νέας θαλάσσας· βλέπων τὴν θάλασ-
σαν ἐκείνην ἥτις, μεταβαλλομένη εἰς ποταμὸν,
διήκει εἰς τὴν ξηρὰν καὶ διαρρηγνύει αὐτὴν εἰς
νησοπελάγη· βλέπων τὰς λίμνας, τὰ ἐκτετα-
μένα τενάγη, τὰς διώρυγας τὰς διασταυρου-
μένας ἀπανταχοῦ, νομίζει ὅτι χώρα οὕτω διε-
σχισμένη μέλλει ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ
διαρρηχθῇ καὶ νὰ χαθῇ. Θὰ ἔλεγεν ὅτι χώρα
τοιαύτη μόνους κατοίκους δύναται νὰ ἔχῃ κά-
στορας καὶ φώκας, καὶ φαντάζεται ὅτι οἱ κά-
τοικοι, ἀφ' οὗ ὑπάρχει κόσμος ἔχων τὸ θάρρος
νὰ ἐγκατοικῇ, δὲν θὰ κοιμῶνται μὲ ἡσυχον
νοῦν.

Ταῦτα ἐσκέφθη ὅτε τὸ πρῶτον παρετήρησα
μέγαν χάρτην τῆς 'Ολλανδίας καὶ μὲ κατέλα-
βεν ἡ ἐπιθυμία νὰ μάθω τὸ περὶ τοῦ σχηματι-
σμοῦ τῆς παραδόξου ταύτης χώρας, καὶ ἐ-
πειδὴ ὅσα περὶ αὐτῆς ἔμαθον μ' ἐπεισάν νὰ
συγγράψω τὴν βίβλον ταύτην, τὰ καταγράφω
ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ταῦτα θὰ πείσωσιν ἄλλους εἰς
ἀνάγνωσιν αὐτῆς.

Περὶ τίνος χώρας ἀγνώστου ἡμῖν συνήθως
ἀποτεινομεν πρὸς τὸν ἰδόντα αὐτὴν τὴν ἐρώ-
τησιν «ὅποια χώρα εἶνε;»

'Οποία δὲ χώρα εἶνε ἡ 'Ολλανδία εἶπον ἤδη
πολλοὶ ἐν λέξεσιν ὀλίγαις.

'Ο Ναπολέων εἶπεν ὅτι εἶνε χώρα ἀποτελου-
μένη ἐκ τῶν προσκλύσεων ποταμῶν γαλλικῶν,
τοῦ 'Ρήνου, τοῦ Σκάλδου καὶ τῆς Μοζέλας, καὶ
ταῦτα διῆσχυριζόμενος προσήρτησεν αὐτὴν εἰς
τὴν γαλλικὴν αὐτοκρατορίαν. Συγγραφεὺς τις
ὥρισεν ὅτι εἶνε μετὰθασίς τις μετὰξὺ στερεᾶς
καὶ θαλάσσης. Ἄλλος εἶπεν αὐτὴν παμμέγιστον
φλοῖον γῆς ἐπιπλέοντα ἐπὶ τῶν υδάτων, ἄλλοι
ἀπεκάλεσαν αὐτὴν παράρτημα τῆς παλαιᾶς
γῆς, Κίναν τῆς Εὐρώπης, πέρας τῆς ξηρᾶς καὶ
ἀρχὴν τοῦ 'Ωκεανοῦ, μεγίστην σχεδὸν ἰλύος
καὶ ἄμμου· ὁ δὲ Φίλιππος ὁ Β' τὴν χώραν τὴν
πλησιεστάτην εἰς τὸν "Ἄδην.

'Ἄλλ' ἐπὶ ενός τίνος σημείου ὑπῆρξαν ἅπαν-

τες σύμφωνοι καὶ ἐξέφρασαν αὐτὸ ἅπαντες διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων, εἰπόντες ὅτι ἡ Ὀλλανδία εἶνε κατὰκτησις τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ὅτι εἶνε χώρα τεχνητή, ὅτι εἶνε χώρα πλυσθεῖσα ὑπὸ τῶν Ὀλλανδῶν, ὅτι ὑπάρχει ἐπειδὴ διατηροῦσιν αὐτὴν οἱ Ὀλλανδοί, ὅτι θὰ ἤφανίζετο ἂν ἐγκατέλειπον αὐτὴν οἱ Ὀλλανδοί.

Ὅπως δὲ κατανοήσωμεν τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ἀνάγκη νὰ φαντασθῶμεν τὴν Ὀλλανδίαν ὅποια ἦτο ὅτε μετέβησαν πρὸς κατοικίαις αὐτῆς αἱ πρῶται γερμανικαὶ φυλαὶ αἱ περιπλανώμεναι πρὸς ἀναζήτησιν πατρίδος.

Ἡ Ὀλλανδία ἦτο χώρα οἰομένη ἀοίκητος. Ἐξετείνοντο ἐν αὐτῇ λίμναι τρικυμῳίδεις, ὥσεί τινα πελάγη ἐφαπτόμενα ἀλλήλων, τέλματα ἐγγύς τελμάτων, ἀκάνθεωνες ὅπισθεν ἀκάνθεωνων ἀπέραντα δάση ἐλατῶν, δρυῶν καὶ κληθρῶν, διαθεόμενα ὑπὸ ἀγγελῶν ἵππων ἀδαμάστων, ἐν οἷς, καθ' ἃ λέγει ἡ παραδόσις, ἦτο δυνατὸν νὰ διατρέχῃ τις μίλλια πολλὰ μεταπηδῶν ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον, χωρὶς νὰ ἐγγίξῃ τὴν γῆν. Οἱ βαθεῖς δὲ κόλποι μετέφερον μέχρι τοῦ κέντρου τῆς χώρας τὰς μαρινῳίδεις θυέλλας τοῦ βορρᾶ. Ἐπαρχίαι τινὲς ἐχάνοντο ἀπαξ κατ' ἐνιαυτὸν ὑπὸ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης καὶ ἐγίνοντο πεδιάς ἐλώδης, οὔτε ξηρὰ οὐδὲ θάλασσα, ἐφ' ὧν δὲν ἦτο δυνατὸν οὔτε τὸ βαίνειν οὐδὲ τὸ πλέειν. Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ μὴ ἔχοντες ἄρκετήν κλίσιν ἵνα καταρρεύσωσιν εἰς τὸ πέλαγος ἐπλανῶντο τῇδε ἀκείσε, οἰοεὶ ἀδέσβαιοι περὶ τοῦ δρόμου ἐφ' ὃν ἐμελλον νὰ τραπῶσι καὶ ἀπεκοιμῶντο εἰς ἑλὴν μεγάλην ἐν μέσῳ τῶν ἄμμων τῆς ἀκτῆς. Ἦτο χώρα ἀπαισία, διαπνεομένη ὑπὸ ἀνέμων ἀκαθέκτων, μαστιγουμένη ὑπὸ βροχῶν ἐπιμόνων, κεκαλυμμένη ὑπὸ νεφελῶν διαρκῶν, ἐν ἣ ἡκούετο μόνον ὁ μηχανθμός τῶν ὑδάτων καὶ αἱ κραυγαὶ τῶν θηρῶν καὶ τῶν θαλασσίων πτηνῶν. Οἱ δὲ πρῶτοι λαοί, οἱ τολμήσαντες νὰ στήσωσιν ἐκεῖ τὰς σκηνὰς αὐτῶν, ὥφειλον νὰ ὑψώσωσιν ἰδίαις χερσὶ χθαμαλοὺς γηλόφους, ἵνα σωθῶσιν ἐκ τῆς πλημμύρας τῶν ποταμῶν καὶ τῶν ἐπιδρομῶν τοῦ Ὀκεανοῦ καὶ νὰ ζῶσιν ἐπὶ τῶν ὑψομάτων ἐκείνων, ὡς ναυαγοὶ ἐπὶ νήσῳ ἐρημικῶν, καταβαίνοντες κατὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν ὑδάτων ἵνα εὕρωσι τροφήν διὰ τῆς ἀλιείας καὶ θήρας καὶ περισυναγάγωσι τὰ ὡὰ τὰ κατατεθέντα ἐπὶ τῶν ἄμμων ὑπὸ τῶν θαλασσίων πτηνῶν. Ὁ Καῖσαρ διαβαίνων ἐκεῖθεν ἔδωκε πρῶτος ὄνομα εἰς τοὺς ἀνωνύμους ἐκείνους. Οἱ δ' ἄλλοι Λατῖνοι ἱστορικοὶ ἐποιήσαντο εὐλαβῇ λόγον περὶ τῶν ἀτρομήτων ἐκείνων βαρβάρων οἵτινες ἔζων ἐπὶ χωρῶν ἐπιπλευσῶν, ἐκτεθειμένοι εἰς τὰς ἐπιθρείας κλίμακος ἀνηλεοῦς καὶ εἰς τὴν λύσσαν τοῦ μυστηριώδους πελάγους τοῦ Βορρᾶ, ἡ δ' ἡμετέρα φαντασία ἐνασμενίζει ἀναπολοῦσα τοὺς Ῥωμαίους στρατιώτας, οἵτινες ἐκ τοῦ ὕψους τῶν ἐν ταῖς

ἀπωτάταις ἐσχατιαῖς τοῦ κράτους περιρρύτων ἀκροπόλεων ἐθεῶντο, θλιβόμενοι καὶ ἀποροῦντες, τὰς φυλὰς τὰς πλανωμένας διὰ τῶν ἐρήμων ἐκείνων χωρῶν ὥσεί τι γένος θεήλατον.

Ἄν λοιπὸν συλλογισθῇ τις ὅτι ὁ τοιοῦτος τόπος ἔγεινε μία τῶν καρποφορωτάτων, τῶν πλουσιωτάτων καὶ τῶν ἀρίστα διατεταγμένων χωρῶν τοῦ κόσμου, θὰ ἐννοήσῃ πῶς εἶνε ὁρθὸν τὸ λέγειν ὅτι ἡ Ὀλλανδία εἶνε κατὰκτησις τοῦ ἀνθρώπου.

Ἄλλ' ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν ὅτι εἶνε κατὰκτησις διηνεκῶς ἐξακολουθοῦσα.

Ἰνα δὲ ἐρμηνεύσωμεν τὸ γεγονός τοῦτο, ἵνα ἀποδείξωμεν πῶς ἡ ὑπαρξίς τῆς Ὀλλανδίας, καίτοι κατεσκευάσθησαν ὑπὸ τῶν κατοικῶν μεγάλα ἀμυντικὰ ἔργα, ἀπαιτεῖ ἀκόμη ἀγῶνα ἀδιάκοπον καὶ πλήρη κινδύνων, ἀρκεῖ νὰ μνημονεύσωμεν ἐξ ἐπιπολῆς τινὰς μόνων τῶν κυρίων περιπετειῶν τῆς φυσικῆς αὐτῆς ἱστορίας, ἀπὸ τῶν χρόνων καθ' οὓς οἱ ἐγκατοικοὶ εἶχον ἤδη καταστήσει αὐτὴν κατοικήσιμον γῆν.

Αἱ παραδόσεις ποιοῦνται λόγον ἤδη περὶ μεγάλης τινὸς κατακλύσεως τῆς Φριζίας κατὰ τὸν 5' αἰῶνα. Ἐκτοτε δὲ πᾶς κόλπος, πᾶσα νῆσος καὶ σχεδὸν εἰπεῖν πᾶσα πόλις τῆς Ὀλλανδίας μνημονεύει καταστροφῆς τινος. Ἀπὸ δεκατριῶν αἰῶνων, ὡς διηγοῦνται, ἐπηκολούθησε μεγάλη πλημμυρὰ καθ' ἑκάστον ἑβδομον ἔτος, ἐκτὸς τῶν μικρῶν, τῆς δὲ χώρας οὐσης καθ' ὅλου πεδινῆς αἱ πλημμυραὶ αὐταὶ ὑπῆρξαν ἀληθεῖς κατακλυσμοί. Περὶ δὲ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος ἡ θάλασσα ἀπέσπασε μέρος καρποφόρου χερσονήσου παρὰ τὰ στενὰ τοῦ Ἑμς καὶ κατέστρεψε πλείονα τῶν τριακόντα χωρίων. Κατὰ τὸν αὐτὸν αἰῶνα ἐπανειλημμέναι κατακλύσεις τῆς θαλάσσης ἠνέφεζαν παμμέγιστον πόρον ἐν τῇ βορείᾳ Ὀλλανδίᾳ καὶ ἐσχημάτισαν τὸν κόλπον τοῦ Ζουϊνδερσέ, ἐπιφέρουσαι τὸν θάνατον ὀγδοηκοντακισχιλίων περίπου ψυχῶν. Τῷ 1421 ἡ Μοζέλλα ἐπλημμύρησε κατόπι μεγάλης θυέλλης καὶ ἔθαψεν ὑπὸ τὰ ὕδατά της ἐν μιᾷ νυκτὶ ἑβδομήκοντα καὶ δύο χωρία καὶ ἑκατοντακισχιλίους κατοίκους. Τῷ δὲ 1532 ἡ θάλασσα διέρρηξε τὰ προχώματα τῆς Ζηλανδίας, κατέστρεφεν ἑκατοστῶς ὅλας χωρίων καὶ κατεκάλυψε διὰ παντός εὐρεῖαν ἑκτασιν γῆς. Τῷ 1570 προήλθεν ἐκ τρικυμίας ἄλλος κατακλυσμὸς τῆς Ζηλανδίας καὶ τῆς ἐπαρχίας τοῦ Οὐτρεχτ, τὸ Ἀμστελὸδαμον κατεκλύσθη ὑπὸ τῶν ὑδάτων, ἐν δὲ Φριζίᾳ ἐπνίγησαν εἰκοσακισχιλίοι ἄνθρωποι. Ἄλλαι δὲ πλημμυραὶ ἐπῆλθον κατὰ τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα, δύο ἄλλαι φρικταὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς καὶ περὶ τὸ τέλος τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ, ἄλλη τῷ 1825 καὶ τέλος πλημμυρὰ τοῦ Ῥήνου τῷ 1855, κατακλύσασα τὴν Γελδρίαν καὶ τὴν ἐπαρχίαν

τοῦ Οὐτρεχτ καὶ κατακαλύψασα μέγα μέρος τῆς βορείου Βραβάντης.

Πλὴν δὲ τῶν μεγάλων τούτων καταστροφῶν, ἐπῆλθον κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἄλλαι ἀναρίθμητοι, αἵτινες θὰ ἦσαν πολυθρύλητοι ἂν συνέβαινον ἐν ἄλλαις χώραις καὶ ὧν μόλις γίνονται μνεῖα ἐν Ὀλλανδίᾳ, ὡς αἱ πλήμμυραι τῆς μεγάλης λίμνης τοῦ Χάρλεμ, ἥτις καὶ αὐτὴ εἶνε γέννημα πλήμμυρας τῆς θαλάσσης· πόλεις ἀκμαῖαι τοῦ κόλπου τῆς Ζουϊδερσέ ἀπεπνίγησαν ὑπὸ τὰ ὕδατα, αἱ νῆσοι τῆς Ζηλανδίας κατεκαλύφθησαν ἐναλλάξ ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ πάλιν ἀνεφάνησαν· τὰ χωρία τῶν παραλίων, ἀπὸ τοῦ Χέλδερ μέχρι τῶν στενῶν τῆς Μοζέλλας, κατεκλύσθησαν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ ἡρεπιδώθησαν, ἐν πάσαις δὲ ταύταις ταῖς πλυμύραις ἐπῆλθον θάνατοι ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν. Τοιαύτης δὲ οὕσης τῆς χώρας, δύναται τις νὰ φαντασθῇ ὅποσον θαυμασίον θάρρος, ἐπιμονὴν καὶ ἐργασίαν ὤφειλε νὰ ἐπιδείξῃ ὁ Ὀλλανδικὸς λαὸς πρῶτον μὲν διὰ τὸ πλᾶσθαι αὐτήν, εἰτα δὲ διὰ τὴν διατηρήσιν.

Ὁ ἐχθρὸς καθ' οὗ ὤφειλον νὰ διασώσωσι καὶ διεκδικήσωσι τὰς ἐαυτῶν χώρας οἱ Ὀλλανδοὶ ἦτο τριπλοῦς, ἡ θάλασσα, οἱ ποταμοί, αἱ λίμναι· καὶ δὴ οἱ Ὀλλανδοὶ τὰς μὲν λίμνας ἐξήραναν, τὴν δὲ θάλασσαν ἀπέκρουσαν, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἐφυλάκισαν.

Διὰ τὴν ξηράνωσι τὰς λίμνας ἔλαβον σύμμαχον τὸν ἀέρα. Αἱ λίμναι, τὰ ἔλη περιεστοιχίσθησαν ὑπὸ προχωμάτων, τὰ δὲ προχώματα ὑπὸ διωρύγων, τάγματα δὲ ἀνεμομύλων κινούντων ἀντλίας ἀναμυζητικὰς ἔρριψαν τὰ ὕδατα εἰς τὰς διωρύγας αἵτινες ἀπήγαγον αὐτὰ εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ εἰς τὴν θάλασσαν. Οὕτω δὲ μέγιστα ἐκτάσεις γῆς τεθαμμέναι ὑπὸ τὰ ὕδατα εἶδον τὸν ἥλιον καὶ μετεμορφώθησαν ὥστε διὰ μαγείας εἰς πεδία καρποφόρα πλήρη χωρίων καὶ διασχίζόμενα ὑπὸ ὁδῶν καὶ διωρύγων. Κατὰ τὸν δέκατον ἑβδόμον αἰῶνα ἐν διαστήματι χρόνου ὀλιγωτέρου τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν ἀπεξηράνθησαν εἰκοσιεῖς λίμναι. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος ἐν μόνῃ τῇ βορείῃ Ὀλλανδίᾳ ἐξεχερσώθησαν πλέον τῶν ἐξακισχιλίων τετραγωνικῶν μυριομέτρων γῆς· ἐν τῇ νοτίῃ Ὀλλανδίᾳ πρὸ τοῦ 1844 εἰκοσιεννέα χιλιάδες, ἐν δὲ ἀπασί τῇ Ὀλλανδίᾳ ἀπὸ τοῦ 1500 ἕως τοῦ 1855 τριακόςαι πεντήκοντα πέντε χιλιάδες. Ἀντικατασταθέντων δὲ τῶν ἀερομύλων διὰ τῶν ἀτμομύλων συνετελέσθη ἐν τὸς τριάκοντα καὶ ἐννέα μηνῶν ἡ μεγάλη ἐπιχειρήσις τῆς ἀποξηράνσεως τῆς λίμνης τοῦ Χάρλεμ, ἥτις εἶχε περιφέρειαν τεσσαράκοντα τεσσάρων χιλιομέτρων καὶ ἡπεῖλει διὰ μηχανισμῶν τρικυμίων τὰς πόλεις Χάρλεμ, Ἀμστελδὰμον καὶ Λούγδουνον. Καὶ νῦν δὲ μελετᾶται ἡ τεραστίᾳ ἐπιχειρήσις τῆς ἀποξηράνσεως τοῦ

Ζουϊδερσέ, ὅπερ κατέχει ἑκτασιν ἐπέκεινα τῶν ἑπτακοσίων τετραγωνικῶν χιλιομέτρων.

Οἱ δὲ ποταμοί, ἄλλος ἐσωτερικὸς ἐχθρὸς τῆς Ὀλλανδίας, δὲν ἐστοίχισαν ὀλιγωτέρους μόχθους καὶ ὀλιγωτέρας θυσίας. Διὰ τινὰς μὲν αὐτῶν, οὔτινες, ὡς ὁ Ῥήνος, ἀπώλλυντο ἐν τῇ ἀμμῇ πρὶν ἢ ἐκβάλλωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ἐχειρᾶσθη νὰ διοχετευθῶσι καὶ νὰ ἐξασφαλισθῶσι κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τῆς παλιρροίας κατὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτῶν διὰ κλεισιᾶδων τεραστίων, ἄλλων δέ, ὡς ἡ Μοζέλλα, νὰ ἐξασφαλισθῶσιν αἱ ὄχθαι διὰ φραγμῶν ἐπ' ἴσης ἰσχυρῶν, οἱ οἱ ἐγεθέντες κατὰ τῆς θαλάσσης, ἄλλων ἐδέσσε νὰ ἐκτραπῇ ἡ κοίτη. Τὰ πλανώμενα ὕδατα ἐδέσσε νὰ συναθροισθῶσι, νὰ κανονισθῇ ὁ ροὴς τῶν παραποταμίων, νὰ διασκεδασθῶσι τὰ ὕδατα κατ' αὐστηρὸν μέτρον εἰς ποικίλας διευθύνσεις, ὅπως διατηρῆται ἐν ἰσορροπίᾳ ὁ παμμεγέθης ἐκεῖνος ὑγρὸς ὄγκος, οὗ μικρὰ τις μετακινήσις ἀρκεῖ νὰ κυλίσῃ εἰς τὴν ἀβυσσον ὁλοκλήρους ἐπαρχίας. Οὕτω δ' ἄπαντες οἱ ποταμοί, οὔτινες ἄλλοτε διέχυνον διὰ τὰς χώρας τὰ ὕδατα αὐτῶν ἀχαλινάγῳ γῆτα καὶ ὀλέθρια, ἐχειραγωγῆθησαν ὡς ῥυάκια καὶ ἡναγκάσθησαν νὰ δουλεύωσι τῷ ἀνθρώπῳ.

Ἄλλ' ὁ φοβερώτατος τῶν ἀγώνων ὑπῆρξεν ὁ κατὰ τοῦ ὠκεανοῦ. Ἡ Ὀλλανδία κατὰ μέγα μέρος κεῖται κατωτέρω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· διό, ἀπανταχοῦ ἔνθα ἡ ἀκτὴ δὲν προστατεύεται ὑπὸ τῶν θινῶν, ἔπρεπε νὰ ἐξασφαλισθῇ διὰ φραγμῶν. Ἄν δὲ δὲν παρουσιάζοντο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν τ' ἀτέρμονα ἐκεῖνα προχώματα ἐκ γῆς, ξύλου ἢ γρανίτου, ὅπως μαρτυρήσωσι δικὴν μνημείων τὸ θάρρος καὶ τὴν καρτερικὴν ὑπομονὴν τῶν Ὀλλανδῶν, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ πιστευθῇ ὅτι ἡ χεὶρ τοῦ ἀνθρώπου ἠδυνήθη, ἔστω καὶ ἐν μακροῖς αἰῶσι, νὰ συνετελέσῃ ἔργον οὕτω μέγα. Ἐν μόνῃ τῇ Ζηλανδίᾳ τὰ προχώματα ἐπεκτείνονται εἰς μῆκος τριακοσίων χιλιομέτρων. Ἡ δυτικὴ ἀκτὴ τῆς νήσου Βαλχέρων προστατεύεται ὑπὸ προχώματος, περὶ οὗ ὑπολογίζεται ὅτι αἱ δαπάναι τῆς κατασκευῆς προστιθεμένων καὶ τῶν δαπανῶν τῆς διατηρήσεως τοκίζόμεναι ἀνέρχονται εἰς ποσὸν ἰσάζιον τῆς τιμῆς, ἣν θὰ εἶχε τὸ αὐτὸ πρόχωμα ὀλόχαλκον. Περὶ τὴν πόλιν Χέλδερ, κειμένην εἰς τὴν βόρειον ἄκρην τῆς ἀρκτικῆς Ὀλλανδίας, ἐκτείνεται ἐπὶ δέκα χιλιομέτρα πρόχωμα κατασκευασμένον ἐξ ὀγκωδῶν λίθων γρανίτου τῆς Νορβηγίας, ὅπερ κατέρχεται εἰς τὴν θάλασσαν εἰς ἑκτασιν μείζονα τῶν ἐξήκοντα μέτρων. Ὅλη ἡ ἐπαρχία τῆς Φριζίας, ἐπὶ μῆκος ὀγδοήκοντα ὀκτὼ χιλιομέτρων, προστατεύεται ὑπὸ τριστοῖχου χαρᾶκώματος παμμεγίστων πασσάλων, ὑποστηριζομένων ὑπὸ ὀγκωδῶν γρανιτολίθων τῆς Νορβηγίας καὶ Γερμανίας. Τὸ Ἀμστελδὰμον, ἀπασαί αἱ πόλεις

αὶ κείμεναι κατὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ζουίδερσέ καὶ ἅπασαι αἱ νῆσοι, ἀποκόμματα γαιῶν ἀφανισθεισῶν, ἀποτελοῦσαι οἰοῦντι τινα στέφανον μεταξὺ τῆς Φριζίας καὶ τῆς βορείου Ὀλλανδίας, προστατεύονται ὑπὸ τῶν χαρακωμάτων. Ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἑμς μέχρι τῶν τοῦ Σαάδου ἡ Ὀλλανδία εἶνε ὅλη ὥστε τι φρούριον ἀδιαδύτον, ἐν δὲ τοῖς παμμεγίστοις τούτου προμαχώσιν πύργοι μὲν εἶνε αἱ μῦλοι, θύραι δὲ αἱ κλεισιᾶδες, προπύργια δὲ αἱ νῆσοι· ὡς ἀληθές δὲ φρούριον εἰς τὴν ὄψιν τοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ, τῆς θαλάσσης, παρουσιάζει μόνον τὰς ἀκρας τῶν κωδονοστασίων καὶ τὰς στέγας τῶν οἰκοδομῶν, οἰοῦντι πρὸς περιγελῶν καὶ δίκην προκλήσεως.

[Ἐπίται το τέλος].

— * * *

Τὸ κατωτέρω ἄρθρον εἶνε ἀπόπασμα ἀξιολόγου πραγματείας περὶ λύσσης τοῦ κυνός, ἀναγνωσθείσης ἐν τῇ παρ' ἡμῖν Ἑταιρίᾳ τῆς Ὑγιεινῆς ὑπὸ τοῦ ἱκανωτάτου κτηνιάτρου κ. Γ. Πιλαβίου. Ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα εἰδικότης τοῦ κ. Πιλαβίου ἐπαυξάνει τὸ ἐνδιαφέρον, ὅπερ πᾶς τις αἰσθάνεται, νὰ ἔχῃ ἀσφαλεῖς ὁδηγίας πρὸς γνῶσιν τῶν συμπτωμάτων τῆς φοβερᾶς νόσου, καὶ προφύλαξιν ἀπ' αὐτῆς διὰ τῶν καταλλήλων μέσων. Ταῦτα δὲ διδάσκει ἐπαρκῶς ἡ πραγματεία τοῦ κ. Πιλαβίου, δι' ἣ καὶ εἶνε χρησίμωνται εἰς πάντα ἀνάγκη.

Σ.τ.Δ.

Η ΛΥΣΣΑ ΤΟΥ ΚΥΝΟΣ

1) Ἡ λύσσα εἶναι εἰδικὴ τοῦ γένους τοῦ κυνός καὶ τῆς γαλῆς νόσος, διὰ ἐμβολιασμοῦ δὲ μόνον εἰς ἅπαντα τὰ ζῶα καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον μεταδιδόμενη. Εἶναι ὀξεῖα καὶ θανατηφόρος πάθησις, συνίσταται δὲ εἰς ἀνώμαλον λειτουργεῖαν τοῦ κέντρου τοῦ νευρικοῦ συστήματος.

2) Ἡ λύσσα τοῦ κυνός, ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἐκδηλώσεώς της, δὲν χαρακτηρίζεται διὰ συμπτωμάτων μανίας καὶ παραφορᾶς, τοῦναντίον εἶναι πάθησις ἐν ἀρχῇ καλοῦσθαι ἐμφάνειαν ἔχουσα. Ἀπὸ τῆς πρώτης ὅμως στιγμῆς τῆς μεταδόσεως καὶ τῆς ἀναπτύξεώς της εἰς τὸ ζῶον, ὁ σίεσος αὐτοῦ καθίσταται δηλητηριώδης, τούτεστιν ἐμπεριέχει τὸ σπέρμα τοῦ ἐμβολιασμοῦ, ὅποτε καὶ ὁ ὑπὸ ταύτης προσβληθεὶς κύων εἶναι ἐπικινδυνότερος κατὰ τὰς διὰ τῆς γλώσσης ἢ τὰς διὰ τῶν ὀδόντων θωπειας του, καθότι κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναπτύξεως τῆς λύσσης δὲν κέκτηται εἰσέτι τὴν τάσιν τοῦ δάκνειν.

3) Ἀμα τῇ ἀναπτύξει τῆς νόσου ἐν τῷ ζῳικῷ ὁργανισμῷ, ὁ κύων ἀλλάσσει ἀμέσως τὰς ἐξεις του, καθίσταται σκυθρωπός, μελαγχολικὸς καὶ περίλυπος, ἐπιζητεῖ τὴν ἀπομόνωσιν καὶ ἀποσύρεται εἰς τὰ σκοτεινὰ μέρη τῆς οἰκίας ὑπὸ τὴν κλίνην, τὰ ἀνάκλιντρα, καὶ ἐν

γένει ἐπιδιώκει τὸ σκότος. Δὲν δύναται νὰ μένῃ ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, φαίνεται λίαν ἀνήσυχος καὶ ἡρεθισμένος, περιφέρεται, κατακλίνεται καὶ αἰφνιδίως ἐγείρεται· περιπλανᾷ τὸ βλέμμα του ὡς ἂν ἐζήτει τι, σκάπτει διὰ τῶν προσθίων ποδῶν του τὸ ἔδαφος. Αἱ κινήσεις του, ἡ στάσις, ἡ κατάκλισις, τὰ πάντα μαρτυροῦσιν ἀλλοιώσιν τινα εἰς τὸ ὅλον τοῦ ζώου. Ἐνίοτε προσηλώνει τὸ βλέμμα του ἐπὶ τινὸς ἀντικειμένου καὶ αἰφνιδίως ὁρμᾷ κατ' αὐτοῦ, δάκνει εἰς τὸν ἀέρα, ὅπως ὅταν διώκῃ τὰς μυῖας, ὑπνώτων δὲ φαντάζεται, ὑλακτεῖ καὶ αἰφνιδίως ἐγείρομενος ὁρμᾷ, ὡς ἂν εἶχεν ἐνώπιόν του ἀντίπαλόν τινα.

4) Τὸ βλέμμα του φαίνεται παρηλλαγμένον, ἐκφράζει λύπην καὶ μελαγχολίαν, ἀλλ' οὐχ ἥτον μετὰ τινος ἀγριότητος.

Ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ εὐρισκομένους ὁ κύων εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τὸν ἄνθρωπον· ὁ συνήθης αὐτοῦ χαρακτήρ μένει ὡς ἦν πρότερον· δεικνύεται εὐπειθὴς καὶ προσηγὴς πρὸς τὸν κύριόν του, ὑπακούει εἰς τὴν πρόσκλησίν του, παρέχων τινὰ εὐθυμίας σημεῖα διὰ τῶν συνήθων αὐτοῦ θωπειῶν.

5) Κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναπτύξεως τῆς λύσσης ἀντὶ ἐπιθετικῶν διαθέσεων δεικνύει τοῦναντίον φιλικάς. Τὰ εὐμενῆ, οὕτως εἰπεῖν, αἰσθηματά του πρὸς τὸν κύριόν του καὶ ἐν γένει πρὸς τοὺς οἰκείους του εἰσὶ μᾶλλον ὑπερβολικά, ἀρεσκομένου τὰ μέγιστα ταῦτα διὰ λείψεων νὰ ἐπιδεικνύῃ.

6) Τὸ λίαν τοῦτο ἀνεπτυγμένον αἰσθηματὶς ἀγάπης ἐπικρατεῖ εὐτυχῶς εἰς πλείστας περιστάσεις εἰς τοσοῦτον βαθμόν, ὥστε καὶ εἰς τὸ στάδιον τῆς παραφορᾶς ἔτι σέβεται τοὺς οἰκείους του.

7) Ὁ λυσσῶν κύων δὲν φοβεῖται τὸ ὕδωρ, δὲν τὸ ἀποφεύγει, τοῦναντίον φέρεται ἄπληστος πρὸς αὐτό· ἐφ' ὅσον δὲ δύναται νὰ πίνη, εὐχαριστεῖ πάντοτε κατὰ κόρον τὴν δίψαν του· ὅπου ὅμως μετὰ ταῦτα ἐπέλθῃ ἡ παράλυσις τῶν ὀργάνων τῆς καταπόσεως, ἀδυνατῶν νὰ πίνη, ἐμβαπτίζει μὲν τὸ στόμα του εἰς τὸ ὕδωρ, δάκνει δ' ὅμως τοῦτο ἐξ ὀργῆς.

8) Ὁ λυσσῶν κύων ἐν τῷ πρώτῳ σταδίῳ τῆς νόσου λαμβάνει τακτικῶς τὴν τροφὴν του, τοῦναντίον μάλιστα δεικνύει παρὰ τὸ σύνηθες εἶδος λαίμαργίας καὶ βουλιμίας.

9) Ὅπουτ' ἀναπτυχθῇ εἰς τὸν λυσσῶντα κύων ἡ τάσις πρὸς δῆξιν, ὅπερ θεωρεῖται ὡς ἐν τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς λύσσης συμπτωμάτων, οὗτος ἀρέσκειται εἰς τὸ νὰ δάκνῃ καὶ σπαράσῃ οὐσίας ξένας πρὸς τὰς φυσικὰς αὐτοῦ ἐξεις, κατατρώγει δηλονότι τὰ ξύλα τῶν θυρῶν καὶ τῶν ἐπίπλων, καταδιασπᾷ τὰ ὑφάσματα, τοὺς τάπητας τῆς οἰκίας, τὰ ὑποδήματα, τὰ ἐνδύματα κτλ., τρώγει ἄχυρα, μαλ